

**Wymagania edukacyjne
z PRZYRODY
w Szkole Podstawowej nr 3 im. Feliksa Szoldrskiego
w Nowym Tomysłu**

1. Przedmiot oceniania:

Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczyciela poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych.

2. Techniki i formy oceniania:

- a) oceny bieżące, śródroczne, roczne i końcowe ustala się w stopniach według skali zawartej w Statucie Szkoły;
- b) w zależności od poziomu wiedzy i umiejętności uczniów, ich wieku i specyfiki przedmiotu nauczyciel sam dokonuje wyboru form przeprowadzania pomiaru wiedzy i umiejętności oraz ilości zadań;
- c) oceny z przeprowadzonego pomiaru wiedzy i umiejętności ucznia wystawia się zgodnie z punktacją wynikającą ze specyfiki tego pomiaru. Nauczyciel, ustalając progi niezbędne do uzyskania poszczególnych ocen pozytywnych, bierze pod uwagę przede wszystkim zakres sprawdzanego materiału oraz typ zadań wykorzystanych podczas pomiaru, a także indywidualne potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne ucznia;
- d) pisemne formy sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów są poprawione przez nauczyciela, ocenione i przedstawione do wglądu w terminie do dwóch tygodni;

- e) nauczyciele udostępniają sprawdzone prace pisemne uczniom oraz ich rodzicom/opiekunom prawnym w celu uzyskiwania bieżącej informacji o aktualnej wiedzy ucznia i postępach w nauce, możliwe jest sfotografowanie sprawdzonej i ocenionej pracy;
- f) stosowane formy oceniania wiadomości i umiejętności:

- **sprawdziany** (trwające ≥ 30)

- ✓ obejmują treści nauczania danego działu i zapowiadane są z tygodniowym wyprzedzeniem, termin sprawdzianu zostaje odnotowany w dzienniku elektronicznym;
- ✓ w przypadku dłuższej nieobecności uczeń ma obowiązek zaliczenia sprawdzianu w terminie uzgodnionym z nauczycielem, ale nie później niż trzy tygodnie od powrotu do szkoły. Jeśli nieobecność ucznia jest spowodowana dłuższą chorobą lub przypadkiem losowym, nauczyciel może uzgodnić z uczniem indywidualny termin i formę zaliczenia ww. prac. W przypadku jednorazowej nieobecności uczeń przystępuje do sprawdzianu na pierwszej lekcji, na którą przyszedł. Nieobecnemu uczniowi w dzienniku elektronicznym w miejscu oceny nauczyciel stawia poziomą kreskę (-).

- **kartkówki** (trwające 5-15 minut)

- ✓ sprawdzają opanowanie i rozumienie wiadomości bieżących z maksymalnie trzech ostatnich tematów lub zakresu wskazanego przez nauczyciela, z uwzględnieniem wymagań edukacyjnych
- ✓ kartkówki w klasach IV są zawsze zapowiadane z kilkudniowym wyprzedzeniem;
- ✓ jeżeli uczeń nie pisał kartkówki z powodu jednorazowej nieobecności w szkole, pisze ją na kolejnej lekcji lub w terminie uzgodnionym z nauczycielem, jeśli jego nieobecność spowodowana była dłuższą chorobą albo przypadkiem losowym. Nieobecnemu uczniowi w dzienniku elektronicznym w miejscu oceny nauczyciel stawia poziomą kreskę (-).

- **pozostałe formy sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów:**

- **odpowiedzi ustne** – sprawdzenie umiejętności komponowania wypowiedzi ustnej, wnioskowania, wiedzy merytorycznej: zakres – trzy ostatnie różne jednostki tematyczne;
 - **praca na lekcji:**
 - indywidualna m.in. zadania i ćwiczenia wykonywane przez uczniów, pomysłowość w samodzielnym rozwiązywaniu problemów;
 - grupowa m.in. organizacja pracy w grupie, komunikacja; zaangażowanie, sposób prezentacji, efekty pracy;
 - wykonywanie obserwacji bezpośrednich, pomiarów, doświadczeń i eksperymentów na zajęciach (indywidualnie lub w grupie);
 - **prezentacje** – indywidualne lub grupowe (przy zastrzeżeniu, że ocena ustalana jest indywidualnie i uwzględnia poziom wiedzy i umiejętności każdego ucznia),
 - **laureat** konkursu szkolnego i laureaci wyższych etapów konkursów;
- g)** uczeń ma prawo do jednokrotnej poprawy oceny (niedostatecznej, dopuszczającej, dostatecznej, dobrej, bardzo dobrej) ze wszystkich pisemnych form sprawdzania wiadomości i umiejętności oraz odpowiedzi ustnych;
- h)** poprawa oceny odbywa się w terminie ustalonym przez nauczyciela;
- i)** jeżeli uczeń poprawił ocenę, to nauczyciel bierze pod uwagę ocenę poprawioną, która odzwierciedla aktualny stan jego wiedzy;

- j) wszystkie pisemne formy sprawdzania wiadomości i umiejętności oraz odpowiedzi ustne podlegają poprawie w terminie do dwóch tygodni od wystawienia oceny i obejmują zadania o podobnym stopniu trudności, tym samym zakresie wiedzy i umiejętności;
- k) jeżeli uczeń w czasie przeprowadzania pomiaru wiedzy i umiejętności korzysta z niedozwolonej pomocy, nie otrzymuje oceny. Ma wtedy obowiązek ponownego przystąpienia do pomiaru wiedzy i umiejętności w terminie wyznaczonym przez nauczyciela, bez możliwości poprawy uzyskanej oceny. Otrzymuje także uwagę z zachowania zgodną z systemem pochwał i uwag zawartym w rozdziale VII Statutu.

3. Sposób ustalania śródrocznej, rocznej i końcowej oceny klasyfikacyjnej:

- a) ocenę śródroczną, roczną oraz końcową uzyskuje uczeń na podstawie ocen bieżących otrzymanych z danego przedmiotu;
- b) otrzymana pod koniec semestru/roku szkolnego średnia stanowi wyłącznie wartość szacunkową i nie powinna być interpretowana jako ocena semestralna lub roczna, przy której wystawieniu uwzględnia się także indywidualne postępy ucznia, jego zaangażowanie oraz inne przypadki szczególne. O ocenie śródrocznej, rocznej i końcowej decyduje nauczyciel.

4. Wymagania edukacyjne oraz zasady oceniania dostosowuje się do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia:

- a) posiadającego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego;
- b) posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania;
- c) posiadającego opinie PPP;
- d) nieposiadającego orzeczenia lub opinii PPP, który jest objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole.

5. Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z przyrody.

- 1) Rodzic (prawny opiekun) ucznia ma prawo wnioskować na piśmie do dyrektora szkoły o podwyższenie oceny z zajęć edukacyjnych o jeden stopień.
- 2) Wniosek o przeprowadzenie sprawdzianu rodzic (prawny opiekun) składa w terminie do 3 dni roboczych od uzyskania przez ucznia informacji o przewidywanej rocznej/końcowej ocenie klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych.
- 3) Uczeń uzyska wyższą niż przewidywana roczną/końcową ocenę klasyfikacyjną z zajęć edukacyjnych, jeśli w wyniku sprawdzenia wiadomości i umiejętności uzyska ocenę, o którą się ubiega. Stopień trudności zadań na sprawdzianie musi odpowiadać wymaganiom edukacyjnym na ocenę, o którą ubiega się uczeń. Stosunek zadań otwartych do zamkniętych na sprawdzianie wynosi 7:3. Warunkiem otrzymania przez ucznia oceny wyższej niż przewidywana jest uzyskanie co najmniej 75% punktów ze sprawdzianu.
- 4) Sprawdzenie wiadomości i umiejętności odbywa się w formie pisemnego sprawdzianu.
- 5) Sprawdzenie przeprowadza się nie później niż na dzień przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem plenarnym rady pedagogicznej, termin i miejsce sprawdzianu ustala się w porozumieniu z rodzicami (prawnymi opiekunami) ucznia.
- 6) O terminie i miejscu sprawdzianu powiadamia nauczyciel danych zajęć edukacyjnych, którego dotyczy sprawdzian, przesyłając wiadomość do rodziców (prawnych opiekunów) ucznia oraz ucznia z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych.
- 7) Sprawdzenie obejmujące wymagania edukacyjne na ocenę, o którą ubiega się uczeń, przygotowuje i przeprowadza nauczyciel ucznia w porozumieniu z innymi nauczycielami tego przedmiotu.
- 8) Z przeprowadzonego sprawdzianu nauczyciel sporządza protokół zawierający: termin, miejsce, ocenę, o którą ubiega się uczeń, dane ucznia i nauczyciela przeprowadzającego sprawdzian oraz wynik sprawdzianu. Do protokołu dołącza się podpisaną i poprawioną pracę ucznia. Dokumenty stanowią załącznik do arkusza ocen ucznia.
- 9) Jeżeli uczeń nie przystąpi do sprawdzianu w wyznaczonym terminie z przyczyn nieusprawiedliwionych, traci prawo do ubiegania się o podwyższenie oceny.

6. Wymagania edukacyjne z przyrody niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych:

Wymagania edukacyjne z przyrody

Temat w podręczniku	Numer i temat lekcji	Wymagania na ocenę dopuszczającą UCZEŃ:	Wymagania na ocenę dostateczną UCZEŃ:	Wymagania na ocenę dobrą UCZEŃ:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą UCZEŃ:	Wymagania na ocenę celującą UCZEŃ:
Co to jest przyroda?	1. Przyroda ożywiona i nieożywiona	- wie, czym jest przyroda - umie rozróżnić przyrodę ożywioną od nieożywionej - wymienia co najmniej 2 czynności życiowe organizmów i potrafi je scharakteryzować	-definiuje pojęcie przyrody - wymienia co najmniej 3 składniki przyrody ożywionej i nieożywionej - wymienia wszystkie czynności życiowe organizmów oraz -potrafi scharakteryzować co najmniej 3 -umie wskazać obiekty stworzone przez człowieka	-definiuje przyrodę i dzieli ją na ożywioną i nieożywioną -wymienia składniki przyrody ożywionej i nieożywionej -wymienia i charakteryzuje czynności życiowe organizmów -wymienia i wskazuje w najbliższym otoczeniu obiekty stworzone przez człowieka	-umie powiązać zależności między przyrodą ożywioną a nieożywioną -określa zależności między składnikami środowiska przyrodniczego i antropogenicznego	-rozumie i wyjaśnia, jaki wpływ na przyrodę może mieć zmiana jednego ze składników
Dział I. Sposoby poznawania przyrody						
1. Czy wiesz, jak się zachować na lekcjach przyrody?	2. Bezpieczeństwo podczas obserwacji i doświadczeń	-umie wymienić podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące na lekcjach przyrody wskazuje	-zna zasady obowiązujące na lekcjach przyrody oraz regulamin pracowni -zna zasady bezpieczeństwa	-wie, co należy zrobić i jak się zachować w czasie burzy lub wichury - tłumaczy zasady bezpieczeństwa podczas szkolnych	-umie stworzyć własny regulamin pracowni na podstawie poznanych zasad bezpieczeństwa - rozumie i umie	-umie wytłumaczyć innym uczniom, dlaczego nie należy samodzielnie zbierać grzybów i

		regulamin pracowni i umie wymienić jego najważniejsze punkty	podczas wyjść w teren -wie, że nie należy zbliżać się do dzikich zwierząt oraz nie dotykać nieznanych roślin	doświadczeń innym osobom -rozumie, dlaczego zwierzęta mogą być agresywne w stosunku do ludzi	przewidzieć zachowanie dzikich zwierząt -umie sprawdzić prognozę pogody i przewidzieć niebezpieczeństwo związane z wiatrem czy burzą	nieznanych roślin
2. Z jakich źródeł wiedzy o przyrodzie korzystasz?	3. Źródła wiedzy o przyrodzie	-wymienia zmysły człowieka -wymienia z pomocą nauczyciela co najmniej 3 źródła wiedzy o przyrodzie	- umie wyjaśnić, jak zastosować zmysły do poznawania przyrody - umie wymienić źródła wiedzy o przyrodzie	-wymienia narządy zmysłów -wymienia źródła wiedzy o przyrodzie, - umie wskazać, gdzie ich szukać	- wyjaśnia funkcje narządów zmysłów w poznawaniu przyrody	- samodzielnie wyszukuje źródła wiedzy o przyrodzie, korzystając ze źródeł internetowych
3. Jakie przyrządy służą do poznawania przyrody?	4. Przyrządy badaczy przyrody	-wymienia przyrządy używane podczas obserwacji -umie się posługiwać lupą	- wymienia przyrządy używane podczas obserwacji oraz zna ich funkcje - z pomocą nauczyciela wykonuje szkic obiektu widzianego przez lupę - z pomocą nauczyciela wykonuje dokumentację - z pomocą nauczyciela	-wymienia przyrządy używane podczas obserwacji oraz samodzielnie określa ich przeznaczenie - z małą pomocą nauczyciela wykonuje szkic obiektu widzianego przez lupę -z małą pomocą nauczyciela wykonuje dokumentację	-potrafi samodzielnie wybrać przyrząd do obserwacji i się nim posługiwać -wykonuje szkic obiektu widzianego przez lupę - wykonuje pomiary z użyciem prostych przyrządów	-samodzielnie wykonuje dokumentację samodzielnie

			wykonuje pomiary przy użyciu prostych przyrządów	- z małą pomocą nauczyciela wykonuje pomiary za pomocą prostych przyrządów		
4. Jak możesz poznawać swoje otoczenie?	5. Sposoby poznawania przyrody – obserwacja i doświadczenie	-wie, czym jest obserwacja -wie, czym jest doświadczenie - umie podać różnice między obserwacją a doświadczeniem	- wymienia różnice między obserwacją a doświadczeniem - z pomocą nauczyciela potrafi zaplanować, przeprowadzić i udokumentować proste doświadczenie	- wymienia etapy doświadczenia - potrafi zaplanować, przeprowadzić i udokumentować proste doświadczenie lub obserwację	- samodzielnie planuje doświadczenie i obserwację - analizuje i planuje oraz dokumentuje przebieg obserwacji i doświadczenia	-wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów doświadczalnych
Podsumowanie działu I	6. Podsumowanie działu I – Sposoby poznawania przyrody 6. Jestem już badaczem! – podsumowanie działu I 7. Sprawdzian z działu I			- wszystkie wymagania z działu I z tematów 1–4		
Dział II. Bezpieczeństwo w twoim otoczeniu						
1. Z czego jest zbudowany otaczający cię świat	8. Świat substancji i ich właściwości	-wie czym jest substancja - zna 3 właściwości substancji -zna stany skupienia substancji na przykładzie wody -umie wskazać piktogram	-wyjaśnia, czym jest substancja -wymienia 3 właściwości substancji -wymienia 3 stany skupienia wody -odróżnia stany skupienia - wie, czym jest piktogram ostrzegawczy i	- podaje przykłady przedmiotów wykonanych z substancji kruchych, sprężystych, plastycznych - odróżnia stany skupienia nieznanach substancji - zna piktogramy	- podaje przykłady przedmiotów wykonanych z substancji kruchych, sprężystych, plastycznych uzasadnia ich zastosowanie w życiu codziennym - podaje przykłady substancji kruchych,	- potrafi samodzielnie przyporządkować nieznaną substancję do grupy kruchych, sprężystych czy plastycznych

		ostrzegawczy	umie go wskazać	ostrzegawcze i wie, gdzie się je umieszcza	sprężystych i plastycznych inne niż w podręczniku - zna znaczenie piktogramów znajdujących się na produktach z najbliższego otoczenia	
2. Jakie niebezpieczeństwa możesz napotkać w swoim otoczeniu?	9. Niebezpieczeństwa w moim otoczeniu	-wie, jakie zagrożenia mogą czyhać w domu -wie, gdzie na etykiecie może znaleźć informacje o substancjach niebezpiecznych - wie, że nie wolno zrywać nieznanych roślin i grzybów - wie, że nie wolno podchodzić do dzikich zwierząt	-wskazuje na fotografiach rośliny trujące -wskazuje na fotografiach zwierzęta niebezpieczne - rozpoznaje na etykietach oznaczenia substancji szkodliwych dla zdrowia - rozróżnia substancje drażniące, łatwopalne, toksyczne i żrące	-wskazuje na fotografiach i podaje nazwy roślin trujących -wskazuje na fotografiach i podaje nazwy zwierząt niebezpiecznych -umie wskazać i nazwać substancje żrące, drażniące, łatwopalne i toksyczne	-odszukuje i wyjaśnia znaczenie oznaczeń substancji szkodliwych na opakowaniach - podaje nazwy roślin niebezpiecznych i potrafi je wskazać we własnym otoczeniu -rozpoznaje zwierzęta stwarzające zagrożenie dla zdrowia i życia w swoim otoczeniu. -umie rozróżnić owady jadowite	-wyjaśnia, jakie konsekwencje niesie ze sobą kontakt z substancjami niebezpiecznymi
3. Jak postępować, gdy zdarzy się wypadek?	10. Postępowanie w razie wypadków	-zna numer alarmowy -wie, co to jest apteczka i do	-umie z pomocą nauczyciela zabandażować rękę -zna zasady	-umie z małą pomocą nauczyciela zabandażować rękę -zna podstawowe	- umie samodzielnie zabandażować rękę - zna i stosuje zasady udzielania	- zna przeznaczenie podstawowych środków

		czego służy -odróżnia oparzenie od odmrożenia -zna przeznaczenie podstawowych środków opatrunkowych	postępowania w przypadku oparzeń - wie, czym się różni ugryzienie od ukąszenia - wie, jak należy postępować po kontakcie z owadami czy roślinami trującymi	zasady opatrywania uszkodzeń skóry -zna zasady udzielania pierwszej pomocy w wypadku ugryzienia, użądlenia i ukąszenia - zna zasady postępowania w wypadku kontaktu z roślinami trującymi	pierwszej pomocy w wypadku ugryzienia, użądlenia oraz spożycia roślin trujących lub kontaktu z nimi	opatrunkowych i samodzielnie je stosuje
4. Jak wypoczywać bezpiecznie?	11. Bezpieczny wypoczynek	-zna różnicę między aktywnym a biernym wypoczynkiem -zna podstawowe zasady bezpieczeństwa związane z wypoczynkiem	-proponuje po jednym przykładzie wypoczynku biernego i aktywnego latem i zimą - podaje co najmniej 2 zasady bezpieczeństwa związane z aktywnym wypoczynkiem	- proponuje rodzaje wypoczynku biernego i aktywnego - podaje zasady bezpieczeństwa związane z aktywnym i biernym wypoczynkiem	- stosuje zasady bezpieczeństwa związane z zaplanowanymi aktywnościami	- proponuje i samodzielnie planuje aktywności na świeżym powietrzu podczas różnych pór roku
Podsumowanie działu II	12.Podsumowanie działu II – Bezpieczeństwo w twoim otoczeniu 12. Już wiem, jak być bezpiecznym! – podsumowanie działu II 13. Sprawdzian z działu II			-wszystkie wymagania z działu II, tematy 1-4		
Dział III. Twoje ciało – budowa i działanie						
1. Czy twoje ciało	14. Jak układy	- zna co najmniej 3	- zna wszystkie	-zna i wymienia	-wskazuje	- umie wymienić

przypomina dom?	narządów budują twoje ciało?	układy budujące ciało człowieka - rozpoznaje na planszy układy budujące organizm - zna zasady dbałości o ciało	układy budujące ciało człowieka i zna ich funkcje - z pomocą nauczyciela wskazuje na planszy i na modelu układy budujące organizm człowieka - zna narządy zmysłów - wymienia zasady dbałości o ciało	wszystkie układy budujące ciało człowieka -wymienia funkcje układów oraz narządów zmysłów -wskazuje na planszy i na modelu układy budujące organizm oraz wskazuje narządy zmysłów -wymienia i potrafi zastosować zasady dbałości o ciało	samodzielnie wszystkie układy budujące organizm człowieka na modelu, planszy i własnym ciele -stosuje zasady dbałości o ciało	najważniejsze narządy w ciele człowieka i wskazać ich lokalizację
2. Co nadaje ci kształt i chroni twoje ciało?	15. Rola i budowa szkieletu	- wskazuje układ szkieletowy na planszy - wskazuje na sobie i na planszy lub modelu elementy szkieletu - zna zasady dbałości o ciało	-wskazuje na modelu czaszkę, kręgosłup, klatkę piersiową i kości kończyn - zna zasadę działania stawu kolanowego -zna funkcje szkieletu -wymienia zasady dbałości o ciało	-umie nazwać kości wskazane przez nauczyciela na modelu lub schemacie -wie, jak działa staw, omawia jego działanie - wymienia funkcje szkieletu -wie, czym jest skręcenie, zwinięcie i złamanie - wie, jak dbać o	-samodzielnie wskazuje i nazywa kości na modelu lub swoim ciele - zna budowę stawu i zasadę jego działania - zna i stosuje zasady postępowania w razie złamania kończyny -zna, stosuje i proponuje proste ćwiczenia	-wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę ciała

				swój szkielet -wie, jak zabezpieczyć złamaną rękę	korygujące postawę	
3. Co porusza twoim ciałem?	16. Dlaczego możesz się poruszać?	-wskazuje na planszy układ mięśniowy -wie, czym jest mięsień i gdzie się znajdują przykładowe mięśnie - zna zasadę pracy mięśnia -zna rolę mięśni	-wskazuje na planszy mięśnie -wie, na czym polega praca mięśni -wie, dlaczego należy się rozciągać	- omawia działanie mięśni - wie, jak mięsień jest przyczepiony do kości - proponuje 3 proste ćwiczenia rozciągające	-nazywa mięśnie działające przeciwnie -wie, że mięśnie pracują antagonistycznie - proponuje ćwiczenia rozciągające	-wyjaśnia, dlaczego należy rozciągać mięśnie po wysiłku fizycznym
4. Dlaczego musisz się dużo ruszać i uważać na to, co jesz?	17. Jem zdrowo i kolorowo!	-umie wskazać zdrowe potrawy -wymienia przy pomocy nauczyciela składniki pokarmowe -wie, dlaczego należy uprawiać sport	-wie, czym różnią się zdrowe potrawy od tych niezdrowych -wymienia składniki pokarmowe oraz mineralne i witaminy -wie, czym jest zdrowa dieta - wie, jak ważny dla zdrowia jest ruch	-wie, do czego potrzebne są składniki pokarmowe - wie, że w diecie ważne są witaminy i składniki mineralne -zna znaczenie wody dla organizmu -samodzielnie planuje jeden zdrowy posiłek - wie, dlaczego słodkie i tłuste	- samodzielnie planuje zdrowe przekąski do szkoły -wymienia pokarmy, w których można znaleźć poszczególne składniki pokarmowe, mineralne i witaminy -wie, jak ważna jest woda dla organizmu i ile powinno się jej	- wyjaśnia znaczenie składników pokarmowych i witamin w diecie człowieka

				pokarmy są niezdrowe -wyjaśnia, dlaczego ruch jest ważny dla zdrowia	spożywać w ciągu doby	
5. Co się dzieje z jedzeniem, które zjadasz?	18. Na tropie kanapki ze śniadania	-wskazuje na planszy układ pokarmowy -wie, czym jest trawienie - wymienia z pomocą nauczyciela elementy układu pokarmowego - zna podstawowe zasady higieny	-wymienia elementy układu pokarmowego -opisuje z pomocą nauczyciela drogę pokarmu w układzie pokarmowym -zna funkcje układu pokarmowego -wie, jak dbać o układ pokarmowy	-wie, czym różni się układ pokarmowy od przewodu pokarmowego -wie, czym jest trawienie, a czym wchłanianie pokarmu -wymienia gruczoły trawienne -opisuje drogę pokarmu w układzie pokarmowym -wie, dlaczego kupa jest brązowa i brzydko pachnie - wie, jak się zachować, gdy ktoś się dławi	-samodzielnie wymienia elementy układu pokarmowego i przewodu pokarmowego -opisuje samodzielnie drogę pokarmu w układzie pokarmowym -zna i wymienia funkcje narządów i gruczołów układu pokarmowego	- wie, jak postępować w sytuacji zadławienia
6. Dlaczego musisz oddychać?	19. Czy bez oddechu da się żyć?	-wskazuje na planszy układ oddechowy -wie, po co robi	-zna różnicę między oddychaniem a wymianą gazową	-wie, na czym polega różnica między oddychaniem a	-opisuje budowę pęcherzyków płucnych oraz ich rolę w wymianie	-wyjaśnia różnicę między oddychaniem a wymianą gazową

		wdech i wydech -wymienia z pomocą nauczyciela elementy układu oddechowego	-wymienia elementy układu oddechowego -zna różnice między wdechem a wydechem - wie, jak zbudowane są płuca -zna funkcje układu oddechowego	wymianą gazową -opisuje budowę pęcherzyków płucnych - opisuje proces wdechu i wydechu -wymienia funkcje układu oddechowego -wie, jak dbać o układ oddechowy	gazowej -wyjaśnia, czym się różni wdech od wydechu -zna zasady higieny układu oddechowego i je stosuje - wyjaśnia, dlaczego palenie jest szkodliwe dla zdrowia	
7. Dlaczego płynie w tobie krew?	20. Co krąży w twoim ciele?	-wie, czym jest krew -zna elementy krwi - wskazuje na schemacie układ krwionośny -wskazuje serce na swoim ciele -wie, czym są naczynia krwionośne	-zna i wymienia elementy krwi -zna funkcje krwi - zna rodzaje naczyń krwionośnych i potrafi je wskazać -zna zasady higieny układu krwionośnego -	-wskazuje różnice między naczyniami krwionośnymi - wymienia funkcje krwi -wymienia elementy krwi -wie, jak dbać o układ krwionośny	-wyjaśnia, dlaczego bije serce -wyjaśnia, w jaki sposób są połączone ze sobą naczynia krwionośne -wymienia funkcje elementów krwi -wyjaśnia, dlaczego należy dbać o układ krwionośny	- umie połączyć i wyjaśnić wspólne działanie układów: oddechowego, pokarmowego i krwionośnego
Podsumowanie działu III	21. Już wiem jak działa moje ciało – podsumowanie wiadomości z działu III 22. Sprawdzian z działu III			- wszystkie wymagania z działu III tematy 1–7		

Dział IV. Twoje ciało – jak się zmienia i kontaktuje ze światem						
1. Jak różne części ciała porozumiewają się ze sobą?	23. Czy twoje narządy komunikują się ze sobą?	-wskazuje na planszy układ nerwowy -wskazuje na swoim ciele umiejscowienie mózgu i rdzenia kręgowego - wie, czym są nerwy - wie, czym jest uzależnienie	-zna funkcje układu nerwowego, w tym mózgu, rdzenia i nerwów -wie, dlaczego mózg i rdzeń kręgowy są chronione elementami szkieletu - wie, czym są narkotyki i środki psychoaktywne oraz dlaczego są niebezpieczne -wie, jak dbać o układ nerwowy	- omawia działanie i funkcje układu nerwowego -wie, że działanie układu nerwowego jest zależne i niezależne od naszej woli -opisuje funkcje elementów układu nerwowego -opisuje wpływ środków psychoaktywnych i narkotyków na układ nerwowy -zna zasady higieny układu nerwowego	-wyjaśnia, jak działa układ nerwowy -wyjaśnia, czym jest uzależnienie i podaje przykłady zapobiegania uzależnieniom -stosuje i proponuje zasady dbania o układ nerwowy	-wyjaśnia współdziałanie układu nerwowego z innymi układami narządów w ciele człowieka
2. W jaki sposób widzisz, słyszysz i czujesz?	24. Jak to się dzieje, że odbierasz informacje z otoczenia?	-wskazuje na planszy narządy zmysłów -potrafi je wymienić - wskazuje na swoim ciele położenie trzech narządów zmysłów -wie, że należy dbać o wzrok i	-zna rolę narządów zmysłów -zna elementy odpowiadające za odbieranie zmysłów smaku i węchu - zna podstawowe smaki - zna rozmieszczenie	-wymienia elementy budujące oko i ucho - zna zasadę działania słuchu i wzroku -wymienia pięć smaków rozpoznawanych przez kubki smakowe -wie, jak działają	-wyjaśnia, w jaki sposób słyszemy i widzimy -wyjaśnia, czym jest narząd równowagi i gdzie się znajduje - opisuje zasadę działania elementów budowy oka -wie, do jakiego	-wyjaśnia współpracę narządu węchu i smaku

		słuch	komórek wrażliwych na dotyk, wie, że najwięcej jest ich na dłoniach - wie, że zmysł smaku i węchu współpracują ze sobą	receptory dotyku -wie, że hałas uszkadza słuch, a słabe oświetlenie wzrok	specjaliści należy się udać w razie problemów ze wzrokiem lub słuchem	
3. Dlaczego kobiety różnią się od mężczyzn?	25. Dlaczego dziewczynki są inne niż chłopcy?	-wie, że dziewczynki różnią się od chłopców -wskazuje na planszy układ rozdrczy męski i żeński - zna funkcje układu rozdrczego	- wie, jak się nazywają komórki rozdrcze męskie i żeńskie -wymienia z pomocą nauczyciela elementy budowy układu rozdrczego żeńskiego i męskiego - zna pojęcia: zapłodnienie, ciąża, poród -wie, że należy dbać o higienę układu rozdrczego	-wymienia funkcje układu rozdrczego -wymienia elementy budowy układu rozdrczego i potrafi scharakteryzować co najmniej 4 z nich - definiuje pojęcie zapłodnienia -wie, ile trwa ciąża i że kończy się porodem -wie, jak dbać o higienę układu rozdrczego	-wymienia i charakteryzuje elementy układu rozdrczego -charakteryzuje komórki rozdrcze -definiuje pojęcia: zapłodnienie, ciąża, poród -podaje specjalizacje lekarzy zajmujących się męskim i żeńskim układem rozdrczym	- wyjaśnia, co dzieje się w organizmie matki podczas ciąży
4. Jak zmienia się twoje ciało w ciągu życia?	26. Dlaczego moje ciało się zmienia?	-zna etapy rozwoju człowieka - wie, czym jest	-wymienia etapy rozwoju człowieka -wie, kiedy zaczyna	-definiuje proces dojrzewania płciowego	-wyjaśnia, czym jest i czym charakteryzuje się	- określa, czym jest menstruacja, a czym polucja

		dojrzewanie -wymienia 2 cechy fizyczne kobiet i 2 mężczyzn -wie, co wpływa na zmiany podczas dojrzewania - wie, czym są dorosłość i starość	się proces dojrzewania - wymienia po 2 zmiany zewnętrzne i wewnętrzne zachodzące podczas dojrzewania w ciele kobiety i mężczyzny -wie, jaki wpływ na dojrzewanie mają hormony -wie, ile lat mniej więcej żyje człowiek	- wie, co się dzieje wtedy z jego ciałem -umie wymienić zmiany zewnętrzne i wewnętrzne, które zachodzą w jego ciele - wie, jak dbać o swoje ciało i higienę podczas dojrzewania	dojrzewanie -wyjaśnia, co się dzieje z ciałem kobiety i mężczyzny podczas dojrzewania -dba o higienę podczas dojrzewania, w razie problemów zna specjalistów, do których może się udać	
5. Czym jest zdrowie i jak je zachować?	27. Dlaczego warto dbać o zdrowie?	wie, czym jest zdrowie - zna przyczyny choroby - zna drogi zakażenia - wie, czym jest zdrowy tryb życia	-definiuje pojęcie zdrowia -wie, że zmiany w organizmie są ze sobą powiązane -wymienia przyczyny chorób - wymienia drogi zakażenia -wie, jak unikać choroby - zna zasady zdrowego trybu życia	-zna i opisuje proces gojenia się rany - wymienia i opisuje przyczyny chorób -wymienia i opisuje drogi zakażenia chorobami -wie, czym są pasożyty, podaje przykłady - wymienia sposoby zapobiegania chorobom - wymienia co najmniej 4	-wyjaśnia, co jest warunkiem zdrowia -wie, jak może się zarazić i jak zapobiegać chorobom - wyjaśnia, jak można zachować zdrowie - wymienia zasady zdrowego stylu życia	-wyjaśnia, dlaczego zmiany w organizmie są ze sobą powiązane

				zasady zdrowego stylu życia		
Podsumowanie działu IV	28.Już wiem jak zmienia się moje ciało! Podsumowanie działu IV 29.Sprawdzian z działu IV	- wszystkie wymagania z działu IV z tematów 1–5				
Dział V. Orientacja w terenie						
1. Czym jest widnokrąg i do czego służy kompas?	30. Wyznaczanie kierunków świata	-rozdziela pojęcia: widnokrąg i linia widnokreęu -wskazuje podstawowe kierunki geograficzne -wie, do czego służy kompas	-wie, czym jest róża wiatrów -umie wskazać linię widnokreęu -z pomocą nauczyciela wyznacza północ za pomocą kompasu -zna i umie wskazać główne kierunki geograficzne	-zna budowę kompasu - oznacza kierunki świata na różę wiatrów - zna budowę i funkcje kompasu -samodzielnie wyznacza północ za pomocą kompasu -zna i umie wskazać kierunki geograficzne główne i pośrednie	- samodzielnie posługuje się kompasem i -wskazuje kierunki geograficzne - opisuje budowę kompasu	- samodzielnie wyznacza kierunek północny w lesie i przy słonecznej pogodzie
2. Dlaczego położenie słońca nad widnokreęiem się zmienia?	31. Położenie Słońca nad widnokreęiem	-wie, że Ziemia jest w ciągłym ruchu -wskazuje oś obrotu Ziemi na globusie -wie, czym jest górowanie Słońca -zna porę dnia, kiedy cień jest najkrótszy	-rozpoznaje na fotografiach porę dnia -wie, jakie kierunki świata wyznacza Słońce i cień - wie kiedy cień jest najkrótszy, a kiedy najdłuższy - rozumie, że gdy na jednej półkuli jest noc, to na	-wie, czym jest ruch wirowy Ziemi -wie, ile trwa jeden obrót Ziemi -wie, od czego zależy kierunek wskazywany przez cień -wie, od czego zależy długość cienia - umie opisać	-wyjaśnia, czym jest ruch wirowy Ziemi -wskazuje, o jakiej porze dnia cień jest najkrótszy, i wyjaśnia dlaczego -wyjaśnia zależność między wysokością słońca a długością i kierunkiem cienia	-wyjaśnia, czy możliwe jest, aby przedmiot nie miał cienia

			drugiej jest dzień	zmiany położenia Słońca nad widnokreśm w ciągu doby		
3. Jak się zmienia długość dnia w ciągu roku?	32. Długość dnia i nocy o różnych porach roku	-wie, gdzie wschodzi i zachodzi Słońce - wie, czym jest pozorna wędrówka Słońca po widnokreśm -wie, do czego służą odbłaski	-wie, gdzie wschodzi i zachodzi słońce o różnych porach roku -wie, dlaczego długość dnia i nocy w ciągu roku się zmienia -wie, w jakiej porze roku Słońce góruje najwyżej - wie, jak bezpiecznie poruszać się po drodze w ciemności	-umie opisać zmiany położenia Słońca nad widnokreśm w ciągu roku oraz wskazać je na schemacie -wie, gdzie Słońce wschodzi i zachodzi o różnych porach roku - zna zasady bezpiecznego poruszania się po drodze w ciemności	-opisuje i wyjaśnia zmiany położenia Słońca w ciągu roku - wymienia zasady bezpiecznego poruszania się po drodze w ciemności	-wyjaśnia, dlaczego lato jest najcieplejszą, a zima najzimniejszą porą roku
4. Czym są plan i mapa?	33. Mapa i plan	-wie, czym jest szkic, plan i mapa -umie wskazać skalę na mapie i planie -umie wskazać legendę na mapie	-zna różnice między szkicem, planem a mapą -zna cechy planu i mapy - umie wskazać skalę liniową i liczbową -umie wskazać północ na mapie -wie, co to jest	-wymienia różnice między szkicem, planem a mapą -wymienia cechy mapy i planu -zna różnicę między skalą liniową a liczbową - wie, czym jest legenda i do czego służy	-samodzielnie odczytuje informacje z mapy, postępując się legendą - samodzielnie rysuje plan swojego pokoju, klasy lub boiska -samodzielnie wykonuje szkic i	- projektuje własne znaki umowne

			poziomica - umie narysować prosty plan przedmiotu według wskazówek	-wskazuje na mapie różne ukształtowania terenu - umie narysować szkic terenu szkoły - wie, czym są znaki umowne na mapie	opis terenu szkoły - wyjaśnia, w jakim celu na mapach umieszcza się legendę -wyjaśnia, o czym informuje skala mapy	
5. Jak zaplanować wycieczkę?	34. Jedziemy na wycieczkę.	-wie, dlaczego należy zaplanować wycieczkę -wie, czym różni się wycieczka w terenie od zwiedzania miasta - zna zasady udziału w wycieczce	-zna etapy planowania wycieczki -wie, jak legenda mapy może pomóc w planowaniu wycieczki -wie, czym jest GPS -zna i stosuje zasady bezpieczeństwa podczas wycieczki	-wymienia etapy planowania wycieczki - planuje wycieczkę, korzystając z legendy mapy - wie, jak wykorzystać GPS podczas wycieczki - wie, jak zorientować mapę	- samodzielnie planuje zwiedzanie lub pieszą wędrówkę -wykorzystuje legendę mapy do zaplanowania atrakcji podczas wycieczki - korzysta z GPS podczas wycieczki -wyjaśnia, dlaczego planowanie wycieczki pozwala na lepsze wykorzystanie czasu	- potrafi samodzielnie zorientować mapę
Podsumowanie działu V	35.Już umiem orientować się w terenie. Podsumowanie wiadomości z działu V 36.Sprawdzian z działu V			- wszystkie wymagania z działu V z tematów 1–5		
Dział VI. Opisywanie pogody						
1. Dlaczego	37. Zmiany	-wymienia co	-definiuje pojęcie	-wie, jakie warunki	-wyjaśnia, jak wiatr	

temperatura powietrza się zmienia?	temperatury powietrza	najmniej 3 składniki pogody - wie, czym jest pogoda - wie, co to jest temperatura powietrza - wie, do czego służy termometr - wie, dlaczego latem jest cieplej niż zimą	pogody - definiuje pojęcie termometru - wymienia składniki pogody - wie, że pogodę określa się na krótki czas - wie, co wpływa na wysokość temperatury - zna budowę i zasadę działania termometru - wymienia 3 sytuacje z życia, gdy używa się termometru	wpływają na pogodę - wyjaśnia, dlaczego pogodę można określić na krótki czas - wymienia czynniki wpływające na wysokość temperatury powietrza - zna rodzaje termometrów - zna co najmniej 3 zasady bezpiecznego zachowania się podczas upałów i silnych mrozów	wpływa na odczuwanie temperatury zimą i latem - wyjaśnia, czym są alerty RCB - zna rodzaje termometrów i umie samodzielnie odczytać z nich temperaturę - wyjaśnia różnicę między temperaturą dodatnią a ujemną - wymienia zasady bezpiecznego zachowania się podczas upałów i silnych mrozów	
2. Dlaczego pada deszcz?	38. Opady i osady atmosferyczne	- wie, czym są chmury i zachmurzenie - zna 3 rodzaje opadów atmosferycznych - wie, do czego służy deszczomierz - wie, czym jest osad atmosferyczny	- wie, jak powstaje deszcz - wymienia rodzaje opadów atmosferycznych - definiuje pojęcia zachmurzenie, wilgotność powietrza - wie, jak działa deszczomierz - wie, czym są deszcze	- wymienia rodzaje opadów atmosferycznych i - podaje ich stan skupienia - opisuje, korzystając ze schematu, w jaki sposób powstaje deszcz - wie, jak się zachować podczas intensywnych	- wyjaśnia, jak powstaje deszcz - wyjaśnia, czym są deszcze nawalne i jakie mogą wyrządzić szkody - wyjaśnia, czy z chmur pada tylko deszcz - definiuje rodzaje osadów atmosferycznych	- wyjaśnia, dlaczego intensywnym opadom deszczu i gradu często towarzyszą burze

			nawalne -wymienia rodzaje osadów atmosferycznych występujących w Polsce -wie, czym jest burza	opadów deszczu -wymienia rodzaje osadów atmosferycznych i -podaje ich stany skupienia		
3. Wiatr – sprzymierzeniec czy niszczyciel?	39. Wiatr i ciśnienie atmosferyczne	-wie, co to jest wiatr - wie, do czego służy barometr -wie, czym jest ciśnienie atmosferyczne -zna zagrożenia związane z wiatrem -zna wykorzystanie wiatru przez człowieka - wie, czym jest wiatrowskaz i rękaw lotniczy	-definiuje pojęcie wiatru - wie, że ciepłe powietrze się unosi, a zimne opada - wie, do czego służy barometr -zna rodzaje silnych wiatrów - zna zasady postępowania w czasie silnego wiatru - wymienia sposoby wykorzystania wiatru przez człowieka	-odczytuje ciśnienie z barometru z pomocą nauczyciela -podaje różnice między niżem i wyżem -wymienia rodzaje silnych wiatrów -wie, czym jest elektrownia wiatrowa - wie, skąd wieje wiatr, obserwując wiatrowskaz	-umie samodzielnie odczytać ciśnienie na barometrze - wyjaśnia, czym jest zawieja śnieżna i dlaczego może być niebezpieczna - potrafi określić kierunek wiatru -zna wykorzystanie praktyczne rękawa lotniczego	-wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne
4. Jak obserwować pogodę?	40. Składniki pogody	-zna i wymienia co najmniej 3 zjawiska atmosferyczne -zna zależności	-wie, że zjawisk atmosferycznych nie można zmierzyć -wymienia co	-wymienia zjawiska atmosferyczne, których nie można zmierzyć	-wyjaśnia, dlaczego pogoda w różnych porach roku się zmienia	-podaje przykłady zależności między składnikami pogody inne, niż

		między składnikami pogody -wie, jak wygląda stacja meteorologiczna – wskazuje ją na zdjęciu - wie, że pogoda różni się w różnych porach roku	najmniej 5 zjawisk atmosferycznych - podaje jeden przykład zależności między składnikami pogody - wie, czym jest stacja meteorologiczna - wie, że temperatura powietrza wpływa na zmiany pogody -podaje jeden cel obserwacji pogody -wie, czym jest prognoza pogody - stosuje odpowiednie jednostki, podając prognozę pogody	- podaje przykłady zależności między składnikami pogody - wie, jakie przyrządy znajdują się w klatce meteorologicznej - wie, że nie wszędzie na świecie występują pory roku -wie, kim jest meteorolog i czym się zajmuje - podaje cele obserwacji pogody - umie odczytać z mapy pogody pogodę dla swojej okolicy -porównuje warunki pogodowe z kilku dni	-wyjaśnia, dlaczego ważne jest sprawdzanie i obserwacja pogody na przykładzie życia codziennego -odczytuje samodzielnie prognozę pogody z mapy pogody - na podstawie mapy pogody umie określić porę roku	podane w podręczniku
Podsumowanie działu VI	41.Już umiem opisywać pogodę. Podsumowanie działu VI 42.Sprawdzian z działu VI			- wszystkie wymagania z działu VI z tematów 1–4		
Dział VII. Twoje otoczenie przyrodnicze						
1. Jakie wody występują w Polsce?	43. Rodzaje wód w Polsce	-dzieli wody na słodkie, słone i słonawe -dzieli wody na	-wymienia przykłady wód stojących i płynących	-wskazuje i wymienia przykłady wód naturalnych i sztucznych	-wyjaśnia, w jakim celu buduje się sztuczne zbiorniki wodne	-opisuje, w jaki sposób powstają bagna i jeziora

		płynące i stojące -potrafi podać po jednym przykładzie wód stojących i płynących	-zna różnicę między wodami naturalnymi a zbiornikami sztucznymi -zna warunki życia w wodzie, potrafi scharakteryzować jeden z nich -definiuje pojęcie: wody powierzchniowe	-rozróżnia wody płynące i stojące, podaje ich nazwy - podaje różnice między rzeką a kanałem -wie, czym różnią się od siebie rzeka, strumień i potok -wymienia warunki życia w wodzie i -potrafi scharakteryzować co najmniej 2	-samodzielnie charakteryzuje warunki życia w wodzie -wskazuje i opisuje zbiornik wodny w najbliższej okolicy	
2. Jakie znasz organizmy wodne?	44. Organizmy wodne	-wskazuje na planszy organizmy wodne -wskazuje na planszy przystosowania ryby do życia w wodzie -wie, że warunki życia w wodzie są odmienne od tych lądowych -zna warunki panujące w wodzie	-wskazuje na planszy i nazywa organizmy wodne - wymienia przystosowanie ryb do życia w wodzie - wymienia warunki życia w wodzie i opisuje jeden z nich -na planszy z przekrojem stawu wskazuje, gdzie żyją poszczególne organizmy	-podaje po 1 przykładzie organizmów wodnych: roślin, zwierząt i protistów - wymienia i omawia przystosowania ryb do życia w wodzie -charakteryzuje warunki życia w wodzie -omawia, w jaki sposób zwierzęta przystosowały się do oddychania w wodzie	-podaje przykłady przedstawicieli organizmów wodnych: roślin, zwierząt i protistów -omawia przystosowanie do życia w wodzie na innym organizmie niż ryba	- wyjaśnia, w jaki sposób organizmy przystosowały się do ruchu wody
3. Czy znasz organizmy żyjące	45. Rośliny i zwierzęta w	-zna warunki życia na lądzie, -	-wymienia po 2 organizmy żyjące w	-omawia, w jaki sposób zwierzęta	-wyjaśnia, czym jest różnorodność	- proponuje zmiany w

w otoczeniu szkoły?	sąsiedztwie mojej szkoły	samodzielnie wymienia 2 z nich - potrafi wskazać na ilustracjach i zdjęciach organizmy żyjące w okolicy szkoły - wie, jak zwierzęta chronią się przed niską temperaturą	okolicy szkoły: - rośliny, zwierzęta -wymienia warunki życia na łądzie, -charakteryzuje 2 spośród nich -podaje jeden przykład, jak rośliny lub zwierzęta przystosowały się do ochrony przed silnym wiatrem	przystosowały się do oddychania na łądzie -omawia, jak rośliny przystosowały się do życia na łądzie -podaje co najmniej 5 przykładów organizmów żyjących w okolicy szkoły	przyrodnicza -samodzielnie planuje i wykonuje projekt domku lub poidelka dla owadów - wymienia organizmy z 4 królestw: roślin, zwierząt, grzybów i protistów, jakie można spotkać w okolicy szkoły	otoczeniu szkoły w celu zwiększenia różnorodności przyrodniczej
4. Czy potrafisz opisać budowę lasu?	46. Las i jego budowa	- zna rośliny tworzące las - zna różnice między rośliną zielną a drzewiastą - rozpoznaje na zdjęciu drzewo iglaste i liściaste - odróżnia krzew od drzewa - zna piętra lasu, potrafi wymienić 3 z nich - wymienia po 1 roślinie runa leśnego, podszytu i podrostu	-dzieli rośliny na drzewiaste i zielne -wymienia po 1 przykładzie rośliny zielnej i drzewiastej - wskazuje na zdjęciach drzewa, krzewy i krzewinki - wymienia po jednym przykładzie drzewa iglastego i liściastego -wymienia warstwy lasu, -umie scharakteryzować co najmniej 2 z nich -podaje po 3	-omawia budowę drzewa - podaje różnicę między drzewem iglastym i liściastym -podaje różnicę między krzewem a krzewinką - wie, czym są pnącza - wymienia warstwy lasu i je charakteryzuje -wskazuje i nazywa rośliny runa leśnego, podszytu, podrostu i koron drzew - rozpoznaje i	-wyjaśnia różnicę między lasem iglastym a liściastym -charakteryzuje warstwy lasu i -wymienia rośliny z poszczególnych warstw - wyjaśnia, dlaczego w każdej warstwie panują odmienne warunki -planuje wycieczkę do lasu - zna i stosuje zasady bezpiecznego przebywania w lesie	- wyjaśnia, dlaczego nie zawsze można zaobserwować wszystkie warstwy lasu

			przykłady roślin runa, podszytu i podrostu	nazywa co najmniej 3 rodzaje drzew iglastych i liściastych		
5. Jakie organizmy żyją w lesie?	47. Organizmy leśne.	- wymienia królestwa organizmów żyjących w lesie - zna zasady zachowania się w lesie - podaje 3 przykłady zwierząt żyjących w lesie	- wymienia zasady zachowania w lesie - rozpoznaje na zdjęciach zwierzęta leśne i z pomocą nauczyciela umiejscawia je w poszczególnych warstwach lasu - rozpoznaje na zdjęciach pospolite grzyby leśne (jadalne i trujące) - - wie, dlaczego powinno się zbierać tylko znane grzyby	- wskazuje miejsca występowania protistów i grzybów - podaje przykłady zwierząt, które można zaobserwować w koronach drzew, podszycie, runie leśnym, ściółce i części podziemnej - opisuje rolę grzybów w lesie	- wyjaśnia, dlaczego im więcej roślin w lesie, tym większa różnorodność przyrodnicza lasu - opisuje znaczenie i rolę grzybów w przyrodzie i życiu człowieka - zna przykłady grzybów jadalnych i trujących, wskazuje je na planszy	- wyjaśnia, dlaczego zwierzęta nie spędzają całego życia tylko w jednej warstwie lasu
6. Czym się różni łąka od pola uprawnego?	48. Łąka i pole uprawne	- podaje różnice między polem a łąką - wymienia 3 przykłady roślin rosnących na polu i łące - wymienia 3 przykłady zwierząt żyjących na polu i łące	- dzieli rośliny uprawiane na polu na zbożowe, oleiste i warzywne - podaje po 3 przykłady roślin uprawianych na polu - podaje różnice między łąką kwietną a łąką	- wie, w jakim celu uprawia się rośliny na łąkach - rozpoznaje na planszy i podaje nazwy roślin i zwierząt łąk i pól - wie, jakie zabiegi wykonuje się na polu - wie, czym są	- wyjaśnia, dlaczego wypalanie traw jest szkodliwe - wyjaśnia, dlaczego na polu uprawia się rośliny tylko jednego gatunku - wyjaśnia, dlaczego na polach żyje mniej zwierząt niż na łąkach	- wyjaśnia, dlaczego w miastach zakłada się łąki kwietne

			naturalną	rośliny lecznicze i umie podać, gdzie rosną		
7. Co to są łańcuchy i sieci pokarmowe?	49. Łańcuchy i sieci pokarmowe	-wie, że w przyrodzie występują zależności pokarmowe -zna sposoby odżywiania się organizmów -zna sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy	-wymienia sposoby odżywiania się organizmów - wymienia sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy -wie, na czym polega fotosynteza -wskazuje producentów, konsumentów i destruentów - tworzy łańcuch pokarmowy z podanych nazw organizmów z pomocą nauczyciela	-definiuje pojęcia: samożywność, cudzożywność, fotosynteza, destruent - wymienia przystosowania organizmów cudzożywnych do zdobywania pokarmu - podaje co najmniej 2 przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych -wskazuje różnicę między producentem a konsumentem	-zapisuje słownie reakcję fotosyntezy -wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe i dlaczego są ważne - określa sposoby odżywiania się wskazanych przez nauczyciela zwierząt - wyjaśnia różnicę między łańcuchem pokarmowym a siecią pokarmową - samodzielnie tworzy łańcuch pokarmowy z 5 ogniw	-wyjaśnia, jak wpływa na łańcuch pokarmowy usunięcie jednego ogniwa
Podsumowanie Działu VII	50. Już znam moje otoczenie przyrodnicze. Powtórzenie wiadomości z działu VII 51. Sprawdzian z działu VII			- wszystkie wymagania z działu VII z tematów 1–7		
Dział VIII. Krajobraz najbliższej okolicy						
1. Jakie są formy ukształtowania	52. Formy ukształtowania	-rozpoznaje i wskazuje na zdjęciu formy	- wymienia elementy wzniesienia i doliny	- definiuje pojęcia: góra, wzgórze, pagórek	-wyjaśnia na przykładzie pagórka i doliny, czym jest	- odszukuje i wskazuje w najbliższej okolicy

terenu?	terenu	wklęsłe i wypukłe -wymienia wypukłe i wklęsłe formy terenu - odróżnia kotlinę od doliny rzecznej	rzecznej - wie, czym różnią się od siebie góry, wzgórza i pagórki - zna różnice między doliną rzeczną a kotliną	- wymienia różnice i podobieństwa między doliną rzeczną a kotliną - tworzy model pagórka i doliny rzecznej według załączonego opisu	kształt wklęsły, a czym – wypukły -samodzielnie tworzy model pagórka i doliny rzecznej oraz go opisuje	charakterystyczne formy ukształtowania terenu oraz je opisuje
2. Jak powstały skały?	53. Skały i ich rodzaje	-zna rodzaje skał -wie, czym jest gleba - wie, z czego są zbudowane skały - wymienia po jednym przykładzie skał osadowych, przeobrażonych i magmowych -wie, czym jest wulkan	-wymienia rodzaje skał występujących w Polsce - charakteryzuje jedną z wybranych skał -wie, jak powstały skały - podaje różnicę między skałami magmowymi a przeobrażonymi	-wymienia po jednym przykładzie skał sypkich, zwięzłych i litych -omawia budowę wulkanu - wie, gdzie wydobywa się skały -podaje nazwy skał, z których powstały przedmioty wskazane przez nauczyciela	-wyjaśnia różnicę między minerałem a skałą -wyjaśnia, czym różnią się skały lite, zwięzłe i sypkie - wie, do czego można wykorzystać skały - podaje przykłady ich wykorzystania	- samodzielnie szuka informacji o skałach i ich zastosowaniu w życiu
3. Co to jest krajobraz?	54. Rodzaje krajobrazu	-wie, czym jest krajobraz - wymienia składniki krajobrazu -wymienia rodzaje krajobrazów -wskazuje na zdjęciach przykłady krajobrazów	- wskazuje po 2 elementy charakterystyczne dla krajobrazu miejskiego i wiejskiego - wymienia różnice między krajobrazem naturalnym a	-omawia rodzaje krajobrazów podaje różnice między krajobrazem antropogenicznym a naturalno-kulturowym - omawia różnice między krajobrazem miejskim a wiejskim	- wyjaśnia, czym jest krajobraz antropologiczny	- wskazuje i omawia funkcje elementów antropogenicznych swojej okolicy

		- zna różnicę między krajobrazem naturalnym a antropogenicznym	antropogenicznym - opisuje wybrany przez siebie jeden z krajobrazów naturalnych			
4. Co sprawia, że krajobraz się zmienia?	55. Wpływ człowieka i przyrody na krajobraz	-wie, że przyroda wpływa na krajobraz -zna skutki działania wiatru i wody na krajobraz - zna skutki działania organizmów na krajobraz - wie, czym są odpady i zanieczyszczenia	-wymienia czynniki naturalne, które prowadzą do zmiany krajobrazu - umie wskazać elementy krajobrazu naturalnego przekształconego przez człowieka -wymienia czynniki antropogeniczne wpływające na zmiany krajobrazu	-wskazuje elementy krajobrazu naturalnego i zmienionego przez człowieka w najbliższej okolicy -definiuje pojęcie: krajobraz zdewastowany - podaje przyczyny dewastacji krajobrazu - podaje przyczyny pożarów lasów	-wyjaśnia, w jaki sposób przyroda wpływa na krajobraz -omawia negatywne skutki działalności człowieka wpływające na krajobraz -wyjaśnia, w jaki sposób działalność człowieka wpływa na krajobraz	- wyjaśnia, czym jest krajobraz zdewastowany i proponuje metody jego naprawy
5. Dlaczego chronimy elementy krajobrazu?	56. Ochrona elementów krajobrazu	-wie, czym są zasoby przyrody -wie, w jakim celu chroni się krajobraz - zna formy ochrony przyrody -wie, jak chronić krajobraz	-definiuje pojęcie zasobów przyrody -dzieli zasoby przyrody na odnawialne i nieodnawialne - dzieli formy ochrony na obszarowe, gatunkowe i obiektowe -zna park narodowy, który	- omawia przyczyny ochrony krajobrazu - wymienia i podaje przykłady ochrony krajobrazu naturalnego - wymienia obszary chronione w Polsce - zna i stosuje zasady ochrony krajobrazu	-wyjaśnia, dlaczego ważna jest ochrona krajobrazu - podaje różnice między parkiem narodowym, krajobrazowym i rezerwatem - podaje przykłady obszarów chronionych w Polsce -wskazuje obiekty,	- wyszukuje samodzielnie informacje o formach ochrony przyrody w najbliższej okolicy

			znajduje się najbliżej miejsca zamieszkania		które mogą być objęte ochroną	
6. Co wiesz o krajobrazie najbliższej okolicy?	57. Poznajemy krajobraz najbliższej okolicy	- zna cechy, które charakteryzują krajobraz w najbliższej okolicy - umie opisać krajobraz najbliższej okolicy - wie, z czego jest znany region, w którym mieszka - wie, czym jest „mała ojczyzna”	-podaje cechy charakteryzujące krajobraz w najbliższej okolicy -opisuje krajobraz najbliższej okolicy -wymienia elementy krajobrazu naturalnego i antropogenicznego -podaj przykład tego, z czego jest znany region, w którym mieszka -wie, skąd pochodzą nazwy miejscowości	-podaje najbardziej charakterystyczne cechy krajobrazu swojego regionu -wyszukuje w internecie informacje na temat pochodzenia nazwy miejscowości, w której mieszka -opisuje dawny krajobraz najbliższej okolicy, np. na podstawie opowiadań rodzinnych i starych fotografii	-podaje i opisuje najbardziej charakterystyczne elementy krajobrazu swojego regionu - wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości -wymienia elementy antropogeniczne charakterystyczne dla „małej ojczyzny” – stroje, język itp.	- wyjaśnia, jak zmienił się krajobraz okolicy w czasie i podaje, co miało wpływ na te zmiany
Podsumowanie działu VIII	58. Już znam krajobraz mojej okolicy. Podsumowanie wiadomości z działu VIII 59. Sprawdzian z działu VIII			- wszystkie wymagania z działu VIII z tematów 1–6		